

מדינת ישראל, משרד הבריאות

חוזר המנהל הכללי

כ"ד בטבת התשנ"ט (12.1.99)

2/99

תאריך

מס

רופאים במילכוד -
שימור האמון בעידן של התנגשות אינטרסים

נושא:

עמיתי,

חוזר מנכ"ל זה נכתב לאחר התחבטות בת מספר חודשים. הדחיפה
האחרונה לכתיבתו היתה העותק מכתב שקיבלתי וכך נכתב במכתב:

"הילד נמצא בטיפול מרפאתנו בגלל אפילפסיה שלא ניתנת לטיפול. עד
עכשיו היו לו 2-3 התקפים של גרנד מל ביום, למרות כל הטיפולים
התרופתיים. ניסינו תרופות שקיימות בסל ושלא קיימות בסל (כאן באה
רשימה של 9 תרופות אנטי-אפילפטיות).

ליד עשרות אשפוזים ואלפי פניות לחדר המיון, בגלל ההתקפים המרובים.
ביולי 1998 התחלנו בהוספת TOPMAX לתרופות שהוא מקבל וכשהגענו
למנה של 100 מ"ג ביום, נפסקו ההתקפים לגמרי.

בקרב יאזלו הדוגמאות שקיבלתי עבורו מחברת התרופות חינם ואם הוא
לא יקבל את התרופה מקופ"ח (ולא מעניין אם זה בסל או לא), הוא יחזור
שוב לאשפוזים ולהתקפים חוזרים שמסכנים את חייו, ואני אראה אותך
אחראי לכך. המשפחה לא יכולה להרשות לעצמה קניית התרופה באופן
כרוני".

-2-

המכתב, של נוירולוגית בכירה, נכתב לאחד מרופאי המחוז של אחת מקופות החולים שהשיב בשלילה על בקשתה לאשר מתן תרופה שאיננה בסל הבריאות לילד בן 7 חולה אפילפסיה. מכתב זה המחיש לי בצורה בוטה, עד כמה הרחקנו לכת כרופאים בשמירה על מסגרת התקציב וההוצאה לבריאות.

אין ספק, מערכת הבריאות כפופה למסגרת התקציב המוגדרת לה ע"י הכנסת והממשלה. אין גם ספק שחובתנו כרופאים וכרופאים-מנהלים במערכת - להפעיל שיקול דעת, לשקול סדרי קדימויות בהחלטותינו הרפואיות, ולהביא לניצול יעיל ונכון יותר של המשאבים המצומצמים הניתנים לנו ולמערכת.

אסור עם זאת, שניסחף עם המחויבות הציבורית-מוסדית ונדחק הצידה את חובת הנאמנות שלנו כלפי החולה העומד מולנו. בעבר, משנשאלה השאלה למי נתונה מחויבות הרופא, היתה לה תשובה אחת, חדה וברורה, - לחולה! בשנים האחרונות, עם ההתייקרות שחלה במימון מערכות הבריאות בכל העולם המערבי, והתגברות הלחצים הכלכליים, - נדרשים הרופאים על ידי המערכות המעסיקות אותם (מדינה, קופות חולים, או מערכות פרטיות), לשמש כ-GATE KEEPERS ולסייע בשמירה על מסגרות התקציב. מחויבות זו של הרופאים למוסדות לארגונים בהם הם מועסקים, מצויה בתחרות עם חובת הנאמנות הבסיסית שיש לרופא אל החולה.

באחרונה, התרבו הסימנים שהולך ומתערער האיזון הדק והשברירי הזה בין המחויבות המוסדית-ציבורית לבין חובת הרופא כלפי החולה, ושיקולי עלות ונהלים (חשובים ככל שיהיו), החלו תופסים מקום יותר ויותר חשוב תוך שהם מאפילים לעתים על שיקול הדעת הקליני הנכון והברור.

כרופאים, אנו מוצאים את עצמנו יותר ויותר נקרעים בין חובתנו לחולה לבין חובתנו למערכת בה אנו מתפקדים, אשר מחייבת אותנו לשקול שיקולים שאינם בהכרח של החולה.

אנו מקבלים תלונות רבות מחולים על "טרטור" בהשגת הפניות לרפואת מומחים בבתי החולים, כולל של חולים אונקולוגיים, או חולים במחלות כרוניות שלגביהם חשוב הרצף הטיפולי, ולגביהם אף ניתנה הנחיה מפורשת של שר הבריאות לאפשר חופש בחירה מלא.

בימים אלה, הוצאתי מכתבי התרעה למספר רופאים מינהליים באחת הקופות. רופאים אלה הנחו במכתב רשמי את הכפופים אליהם להחליף, משיקולי עלות, טיפול תרופתי של חולים ביתר לחץ דם שהיו מטופלים בתרופה אחת - בתרופה אחרת.

-3-

מקצוע הרפואה מבוסס על מערכת יחסי אמון בין החולה לרופא המטפל. החולה שם בנו כרופאים את אמונו ומייחל למיטב שיפוטנו הרפואי והבלתי תלוי! אסור לנו בשום דרך או אופן לנקוט בפעולות, או לקבל החלטות שיפגעו במרקם היחסים הרגיש והחיוני כל כך.

בחוזר מנכ"ל זה ברצוני להתריע מפני הסחף שחל בנושא ולהביא לאיזון נכון יותר של האינטרסים המתנגשים במסגרתם מתפקדים כיום הרופאים. ברצוני להבהיר לכן:

א. אין מניעה להתחיל טיפול תרופתי בתרופות נגזרות - גנריות או חליפיות שיעילותן זהה.

ב. על הרופא להקפיד לשמור על רצף טיפול תרופתי. אין להחליף תרופות משיקולי עלות, בחולים בהם כבר הושג איזון תרפויטי (לדוגמא, יתר לחץ דם, או סכרת).

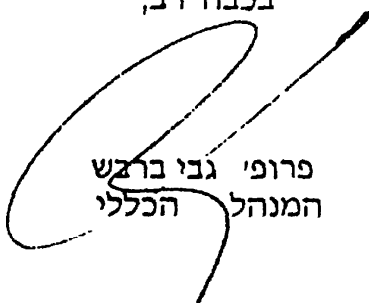
ג. במקרים בהם יש לחולה נימוק סביר מדוע איננו יכול לקבל שירות רפואי בהתאם להסדרי הבחירה שקבעה הקופה והוא מעוניין לפנות לספק שירות אחר, יש לאפשר לו זאת.

ד. במקרים בהם נראה לרופא, כי הנחיות שהוצאו ע"י הקופה, מחייבות אותו להחליף טיפול יעיל - בין שהטיפול זה נכלל בסל הבריאות ובין שלא - בטיפול אחר, פחות יעיל ממנו. מתובתו לידע את החולה מהו הטיפול המיטבי, במצבו, וכן להודיעו האם טיפול מיטבי זה נכלל בסל הבריאות אם לאו.

ה. ההנחיה הקובעת מתן טיפול רפואי מסוים, או החלפת טיפול רפואי אחד באחר, לצורך אותה המטרה, חייבת להישקל גם לפי הדרך בה עשוי יישומה להשפיע על מצבו של המטופל.

על כל רופא, בין אם הוא רופא מטפל, או רופא מינהלי, לשקול בראש ובראשונה את מחויבותו (ACCOUNTABILITY) שלו כלפי החולה, כאמור בשבועת הרופא העברי עליה כולנו חתומים: "אל תמהרו להוציא משפט ושקלתם את עצתכם במאזני החכמה הצרופה בכור הניסיון. שמרו אמונים לאדם שהאמין בכם".

בכבוד רב,

פרופ' גבי ברזש
המנהל הכללי

העתק: מר י. מצא - שר הבריאות